

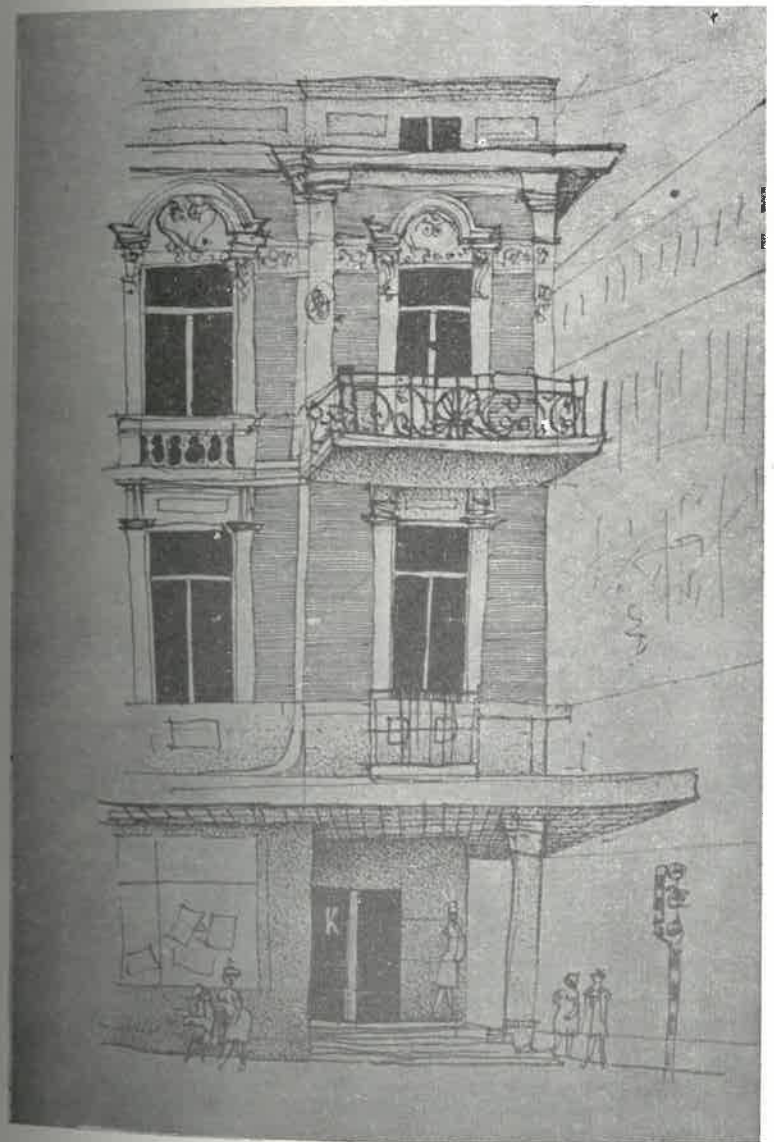
BIULETYN

PTTK
ŁÓDŹ

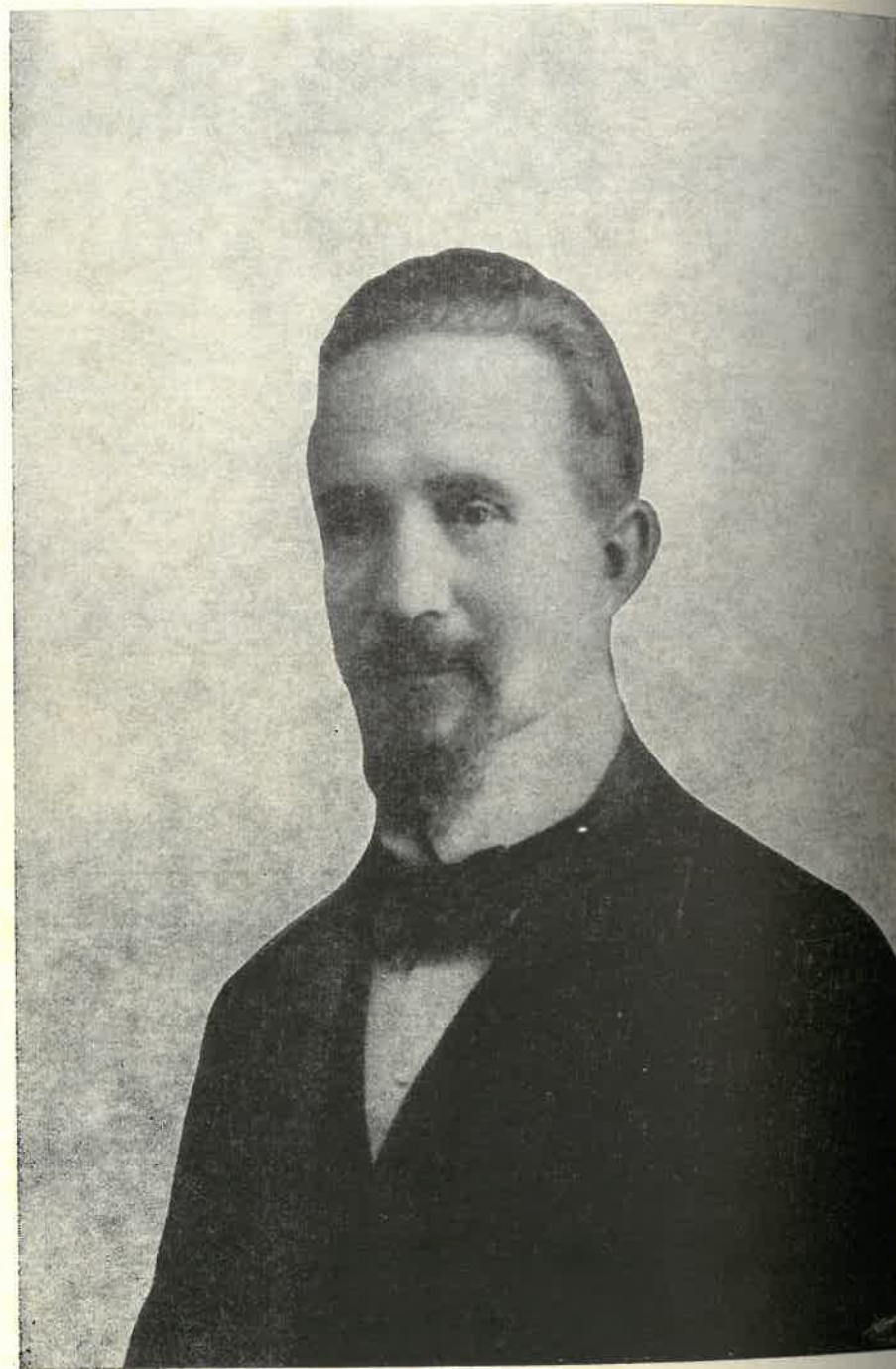
NR II (268)
ROK XXIV – 1979

ZARZĄD WOJEWÓDZKI

ul. Piotrkowska 102 a, 90-004 Łódź

70 LAT ODDZIAŁU PTTK w ŁODZI

JAN CZERASZKIEWICZ

1867 — 1924

Prezes Oddziału PTK w Łodzi w latach

1912 — 1924

którego imię nosi od dn. 6 marca 1979 r. Łódzki Oddział PTTK

reprodukcję wyk. M. Wojalski

Bieżący rok 1979 jest Rokiem Jubileuszowym 70-lecia istnienia Oddziału Łódzkiego. Jak każdy jubileusz, tak i ten skłania do refleksji, do zadumy, do oceny osiągnięć, a osiągnięcia te są wcale nie małe: to setki odczytów i prelekcji propagujących krajoznawstwo i turystykę, setki wycieczek, dziesiątki rajdów i tysiące, tysiące uczestników.

Pragnę, abyśmy wszyscy uświadomili sobie fakt, że w liczbach tych kryje się olbrzymi wkład pracy, niezmierny wysiłek i ogrom poświęcenia dużej liczby działaczy oraz aktywistów naszego Towarzystwa. Ich jest zasługą, że Oddział Łódzki zdobył duże uznanie na terenie miasta i na terenie kraju, czego dowodem są liczne odznaczenia i wyróżnienia.

W imieniu Prezydium Zarządu Oddziału PTTK i w imieniu własnym chciałbym Działaczom naszego Oddziału złożyć gorące, serdeczne podziękowania za dotychczasowy wysiłek oraz życzyć, aby praca na niwie krzewienia turystyki i krajoznawstwa dawała Im wiele satysfakcji. Dziękując Ich Najbliższym i Rodzinom za dotychczasową wyrozumiałość i cierpliwość chciałbym życzyć, aby tej wyrozumiałości i cierpliwości starczyło również na dalsze lata.

Trud związany z przygotowaniem i opracowaniem krótkiej z konieczności historii Oddziału podjęli w oparciu o dostępne materiały Kol. Stanisław Tarnowski i Kol. Eugeniusz Małafiej. Składam Im za to szczególnie serdeczne podziękowanie.

P r e z e s
Oddziału PTTK im. Jana Czeraszewicza
w Łodzi
Jan Chlebowski

PREZESI ŁÓDZKIEGO ODDZIAŁU PTK i PTTK

1909 - 1910	Wacław KLOSS
1911 - 1912	Józef ADAMOWICZ
1912 - 1924	Jan CZERASZKIEWICZ
1924 - 1931	Józef ADAMOWICZ
1932 - 1935	Maria NALEPIŃSKA
1936 - 1939	Jan DYLIK
1946 - 1947	Jan DYLIK
1947 - 1949	Witalis WOLAŃSKI
1949 - 1950	Kezimierz KUCNER
1950 - 1951	Witalis WOLAŃSKI
1951 - 1953	Władysław KALUŻNY
1953 - 1955	Henryk SIĘPOREK
1955 - 1964	Ryszard SIENKIEWICZ
1964 - 1972	Stanisław TARNOWSKI
1972 - 1976	Lechosław FULARSKI
1976 -	Jan CHLEBOWSKI

70 LAT ODDZIAŁU ŁÓDZKIEGO PTTK

Warto zapytać - czy 70 lat to dużo? W życiu biologicznym społeczeństwa to zaledwie trzy pokolenia. Czas mierzony kartkami kalendarza to bardzo niewiele, ale czas mierzony zmianami, jakie we wszystkich dziedzinach zaszły w ciągu tego okresu, to ogrom wprost niewymierny. Polska jako państwo na mapach świata nie istniała, ale Polska istniała w sercach, umysłach i patriotycznym działaniu swoich najlepszych synów. Trzej zaborcy, każdy na swój sposób, niszczyli wszystko, co związane było z polską kulturą, mową, obyczajami. Wszelkie odruchy patriotyzmu karane były pozbawieniem mienia, wolności, a bardzo często życia. Mimo to jednak światlejsi, a usposobieni patriotycznie obywatele różnymi sposobami próbowali podtrzymać Ducha Narodu - pędzłem Jan Matejko, piórem Henryk Sienkiewicz, umiłowaniem ziemi ojczystej Aleksander Janowski.

Niewiele jest organizacji społecznych w naszym mieście, które mogłyby poszczycić się jubileuszem 70-ciolecia swego istnienia i działalności. Korzystając z 70-tej rocznicy powstania Oddziału Łódzkiego warto zaznajomić członków naszego Towarzystwa, a w szczególności młodzież, z genezą utworzenia Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego oraz zorganizowania naszego Oddziału.

"Ojciec Krajoznawstwa Polskiego" Aleksander Janowski, zwany dla swego dobrego serca "Wujciem", w warunkach nieporównywalnie innych niż dzisiejsze, gromadził wokół siebie młodzież, organizował dla niej wycieczki po kraju, pokazywał jego piękno i rozpalał miłość do Ojczystej Ziemi. Na jednej z wycieczek na Szlaku Orlich Gniazd, w Ogrodzieńcu, rzucił myśl zorganizowania Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego wierząc, że w zbiorowości zorganizowanej łatwiej będzie można osiągnąć zamierzone cele. Aby uzyskać zgodę na utworzenie powstałego w 1906 r. Towarzystwa podano władzom zaborczym tylko względy czysto formalne, jak na przykład gromadzenie wiadomości naukowych o fizjografii, o świecie roślin i zwierząt, o przyrodzie nieożywionej. W tym stanie rzeczy i wobec takich argumentów władze nie bardzo mogły nie udzielić zgody na organizację Towarzystwa, bo przecież formalnie biorąc gubernie "przywiślańskiego kraju" znajdowały się w Królestwie Polskim. Właściwa idea Towarzystwa zawarta była w znaczku, jakie Towarzystwo przyjęło: herby stolic ziem trzech zaborów - Krakowa, Poznania i Warszawy - sprzężonych kragiem - symbolem jedności - z nazwą pośrodku i ruinami zamku w Ogrodzieńcu - dowodem bogatej przeszłości Narodu i Państwa.

Autorem znaczka, który tak znakomicie symbolizował idee przyświecające założeniu PTK, był jeden ze współzałożycieli Towarzystwa - artysta plastyk Mikołaj Wisznicki. Pierwszy Oddział Towarzystwa powstał w Warszawie w końcu 1906 r. Twórcami statutu byli Aleksander Janowski, Karol Hoffman i Kazimierz Kulwiec - znany pedagog, wielki przyjaciel i wychowawca młodzieży, przyrodnik.

Myśl utworzenia PTK została podchwyciona w innych rejonach kraju i w 1909 r. istniało już 15 Oddziałów, m.in. także Oddział w Łodzi.

W odróżnieniu od wielu innych miast w Polsce sprawa zorganizowania Towarzystwa, którego zasadniczym celem było rozbudzanie uczuć patriotycznych i wzbudzanie dumy przeszłością narodową nie była w Łodzi łatwa. Społeczeństwo łódzkie, tej spontanicznie rosnącej metropolii przemysłu włókienniczego, było niezmiernie zróżnicowane pod wieloma względami. Łódź była wtedy miastem dynamicznie rosnącym, którego liczba mieszkańców zwiększała się z dnia na dzień i w roku 1909 wynosiła 393.526 osób. Na liczbę tę składali się głównie ci, którzy przybyli do Łodzi ze wsi szukając chleba w powstających fabrykach, obok nich przybywali inni, w większości niepolskiego pochodzenia, szukający fortun płynących z wyzysku i machinacji.

Społeczność miasta trafnie jest określana w liście Reymonta do Lorentowicza pisanym podczas pobytu pisarza w naszym mieście w okresie zbierania materiałów do "Ziemi Obiecanej": "... miasto jest kosmopolitycznym młynem, w którym napływające po zer tłumy mieszają się i przenikają i urabiają w jeden typ Łodzer Mensch..."

Trudno sobie wyobrazić mniej sprzyjające warunki do zorganizowania Towarzystwa, którego przykazaniem zasadniczym było: "poznaj swój kraj, abyś go tem goręcej miłował". Ani w głowie było władzom miasta i ludziom zasobnym w środki finansowe udzielenie jakiegokolwiek pomocy w organizacji Towarzystwa, z którego żadnych profitów ciągnąć by nie można. Tym większy zaszczyt, większe uznanie i wdzięczność dla organizatorów Oddziału, że w tak trudnych warunkach polityczno-społecznych potrafili zamierzenia swoje zrealizować.

Myśl zorganizowania Towarzystwa powzięli w rozmowach prywatnych w styczniu 1909 r. pp Ignacy Hirszel, Roman Piaskowski i Jan Galikowski.

Nadszedł pamiętny dla nas dzień 7 marca 1909 r., dzień, w którym w obecności 83 nowozapisanych członków w sali Szkoły Handlowej Kupiectwa Łódzkiego przy ul. Dzielnej 40 /obecnie budynek UE przy ul. Narutowicza 56/ udostępnionej przez ówczesnego dyrektora szkoły,

Wacława Klossa, powołano do istnienia Łódzki Oddział Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego. W skład pierwszego zarządu weszli: Wacław Kloss jako prezes Oddziału; Tomasz Niklewski - v-prezes i jednocześnie przewodniczący sekcji odczytowej; Wacław Jacuński - v-prezes i przewodniczący sekcji wycieczkowej; Ignacy Hirszel - skarbnik; Franciszek Lenartowicz - sekretarz; Roman Piaskowski - sekcja biblioteczna; Czesław Swierczewski - sekcja muzyczna; Józef Adamowicz, Kajetan Kedzierski - sekcja popularyzowania krajoznawstwa. Działalność wszystkich wymienionych sekcji rozwijała się niezwykłą pomysłowością. Organizowano konkursy z dziedziny krajoznawstwa, geografii, przyrodniczo, znajomości zasad uprawiania turystyki, konkursy fotografii ziemi ojczyznej. Zakupiono wiele książek, zbierano okazy wyrobów ludności wiejskiej tworząc w ten sposób zaczątek późniejszego muzeum. Podkreślenia wymaga fakt, iż sekcje te działały podczas wszystkich kadencji aż do wybuchu I wojny światowej.

Po kilku miesiącach działalności Towarzystwo zdobyło sobie szacunek i uznanie społeczeństwa wyrażające się dużym zainteresowaniem dla jego imprez i poczyną krajoznawczych. Odnosić należy wzrost ilości członków ze 131 w końcu marca do 206 w grudniu 1909 r.

W rozwoju Oddziału i jego szerokiej działalności niewątpliwie i godny szczególnego podkreślenia udział mają nauczyciele - zawsze bezinteresowni i świadomi swojej ogromnej roli wychowawczej. W dużym stopniu ich zasługą jest, że Oddział powstał, trwał i w rezultacie doszedł do rangi jednego z największych w kraju.

W początkowym okresie istnienia Zarząd Oddziału kładł główny nacisk na organizowanie wycieczek po Łodzi i terenach podłódzkich. Dalsze wycieczki były czymś rzadziej spotykanym głównie ze względu na koszty. Z reguły na dalsze wycieczki uczestnicy zabierali koc i prześcieradło. Noclegi były bardzo prymitywne, przeważnie na słomie. Siedziba Oddziału mieściła się w owym okresie w lokalu Stowarzyszenia Nauczycieli przy ul. Konstantynowskiej 5 /obecnie ul. Obrońców Stalingradu 5/, później przy ul. Piotrkowskiej 91 i Al. Kościuszki 17.

W 1912 r. została otwarta w lokalu Towarzystwa Kredytowego wystawa p.n. "Krajobraz Polski". Otwarcia jej dokonał prezes Zarządu Głównego PTK w Warszawie, prof. Kazimierz Kulwiec. Na wystawie pokazano ok. 1000 zgromadzonych eksponatów.

W latach 1910 - 1914 urządzono 35 wycieczek w okolice Łodzi i do dalszych miast, np. Kalisza, Torunia i innych. Zorganizowano 21 odczytów, podczas których omawiano zagadnienia przyrodnicze, geograficzne i etnograficzne. Odczyty odznaczały się wysokim poziomem,

a prelegentami byli ludzie nauki doskonale znający przedmiot zagadnienia. W muzeum przyrodniczo-przemysłowym zgromadzone w wianym okresie 2.183 eksponaty. Muzeum mieściło się przy ul. Piłsudzkowskiej 91. Po odzyskaniu niepodległości zostało ono przeniesione do miasta i obecnie zupełnie nie pamięta się, kto był jego założycielem i twórcą. Zakupiono do biblioteki 222 tomy, w tym przede wszystkim 15-tomowy Słownik Geograficzny /obecnie znajdujące się w Zarządzie Wojewódzkim PTK w Łodzi/. Ilość członków wzrosła w tym czasie do 501 osób. To wprost fascynujące osiągnięcie świadczą o tym, że wartościowych ludzi skupiało Towarzystwo, ludzie, którzy chcieli z ogromnym poświęceniem, kosztem wielu wyrzeczeń przetrwać w najcięższym stopniu realizować i wprowadzać w życie idee popularyzujące piękno i wartości naszej ziemi ojczystej.

Rok 1914 wstrzymał wspaniałe rozwijającą się działalność. Wielu członków na skutek wojny znalazło się poza krajem. Dzięki poświęceniu i ofiarności ówczesnego prezesa Oddziału, którym był dyrektor szkoły "Uczelnia", prof. Jan Czeraszewicz, już na początku 1915 r. a więc po półrocznej przerwie Oddział rozpoczął działalność. Siedzibą Oddziału było prywatne mieszkanie udostępnione przez Jana Czeraszewicza. Zakres działalności był z konieczności skromny w trudnych wojennych warunkach ograniczono się do organizowania wycieczek za miasto. Na ten okres przypada pamiętna jubileuszowa setna wycieczka zorganizowana w dniu 28 maja 1917 r. na trasie do Modrzewia i Łagiewnik. W wycieczkach w tym okresie brała udział głównie młodzież. Śpiewano polskie piosenki, uczestników nurtowały problemy związane ze spodziewanym wkrótce wyzwoleniem kraju. Wynikiem tych patriotycznych nastrojów były fakty aktywnego uczestnictwa wielu z członków Towarzystwa w wydarzeniach 1918 roku. Wielu z nich swój udział w wyzwoleniu kraju przypięli życiem.

Rok 1919, już w niepodległej Polsce, przynosi Oddziałowi Łódzkiemu nowe sukcesy. Zwiększa się zainteresowanie krajoznawstwem, wzrasta liczba członków.

Dnia 4 maja 1919 r. Oddział obchodzi 10-ciolecie swojej działalności. Wśród zaproszonych gości obecni są członkowie Zarządu Głównego PTK w Warszawie z prezesem Aleksandrem Janowskim na czele, prof. Michał Rawita-Witanowski z Piotrkowa oraz przedstawiciele wielu innych Oddziałów Towarzystwa. Podczas jubileuszowych uroczystości prezes Jan Czeraszewicz złożył sprawozdanie, z którego wynikało, że w okresie działalności Oddziału zorganizowano 85 odczytów, 105 wycieczek, utworzono muzeum krajoznawstwa oraz zgromadzono liczne zestawy przeźroczy.

W latach 1920/22 powstają w Polskim Towarzystwie Krajoznawczym pierwsze Koła Krajoznawcze Młodzieży Szkolnej, jakkolwiek młodzież uczestniczyła w organizowanych we własnym zakresie wycieczkach jeszcze przed powstaniem Towarzystwa. W Łodzi pierwsze koło szkolne powstało w I Gimnazjum im. Kopernika, którego dyrektorem był prezes Oddziału, prof. Jan Czeraszewicz.

Działalność Oddziału w tym okresie stale wzrasta: wygłaszano odczyty, organizowano liczne wycieczki i wieczory krajoznawcze oraz pokazy filmów. W okresie tym szczególną aktywnością w działalności krajoznawczej wyróżniają się: Jan Czeraszewicz i redaktor Konrad Fiedler - wybitny kierownik wycieczek.

W roku 1926 Sekcja Przyrodnicza zorganizowała wystawę przyrodniczą w szkole przy ul. Sterlinga. Cieszyła się ona olbrzymią frekwencją szkół z Łodzi i innych terenów naszego kraju. W 1929 r. w zorganizowanym w Poznaniu Kongresie Krajoznawczym liczny udział biorą członkowie Towarzystwa z Łódzkiego Oddziału.

Ogólnie można stwierdzić, że pierwsze dziesięciolecie działalności Oddziału w wolnym kraju odznaczało się dużą dynamiką działania: nawiązano szerokie kontakty z innymi regionami kraju, goszczono wycieczki z Warmii, Śląska, Spiszu, Orawy. Wśród prelegentów wygłaszających odczyty spotykamy szereg osobistości szeroko znanych w kraju: Aleksandra Janowskiego, dr Mieczysława Orłowicza, prof. Zygmunta Lorentza, prof. Ludomira Sawickiego i wielu, wielu innych. Zarząd Oddziału doprowadza do powstania Kół lub Oddziałów w Pabianicach, Tomaszowie Maz., Zgierzu, Sieradzu. Trwa ta intensywna praca do roku 1929, kiedy to na skutek kryzysu gospodarczego zaznacza się poważny regres w działalności Oddziału. Regres ten nie jest jednak całkowity, bowiem na tle szeroko pojętej działalności krajoznawczej obserwuje się nowy rodzaj turystyki: w 1929 r. kilka Oddziałów PTK, w tym Oddział Łódzki, organizują wspólnie wycieczkę do Francji, Algeru i Maroka. W 1931 r. Oddział Łódzki samodzielnie organizuje wycieczkę do Jugosławii oraz do Paryża.

Ożywienie działalności obserwuje się dopiero w roku 1932, kiedy na walnym zebraniu wybrano nowy zarząd, na którego czele stanęła prof. Maria Nalepińska. Rozpoczęła się niemal praca od podstaw. Zorganizowano ciekawe wycieczki po Łodzi i województwie łódzkim, wygłaszano odczyty, urządzano konkursy na stroje ludowe, sprowadzano zespoły góralskie.

W dniu 17 listopada 1935 r. odbył się jubileusz 25-lecia Oddziału Łódzkiego PTK. Stał się on publicznym stwierdzeniem uznania, jakie Oddział zdobył sobie w łódzkim społeczeństwie. Serdecznie uczczono zasługi członków, którzy od 1909 r. nieprzerwanie pracowali w Zarządzie. Byli to Franciszek Lenartowicz i były długoletni prezes Józef Adamowicz. W ramach uroczystości jubileuszowych dokonano otwarcia wystawy pt "Łódź i województwo łódzkie w świetle fotografii". Wśród fotografii najciekawsze były prace Wł. Pleira, z zawodu księgarza, wybitnego krajoznawcy łódzkiego.

Od 1937 r. aż do wybuchu wojny prezesem Oddziału był prof. Jan Dylik, autor monografii o Łodzi. W tym okresie Zarząd pracuje bardzo intensywnie: organizowana jest duża ilość wycieczek, odczytów, wieczorów krajoznawczych, przyjmowane są liczne wycieczki z całego kraju. W 1938 r. zorganizowano kurs dla przewodników po Łodzi. Trwał on 6 tygodni, wykłady odbywały się trzy razy w tygodniu. Ruch turystyczny w Łodzi stale się rozwijał. Z inicjatywy PTK powstał w 1938 r. przy Zarządzie m. Łodzi Referat Turystyczny i schronisko wycieczkowe przy ul. Brzeźnej. W lipcu 1939 r. PTK w Łodzi wspólnie z Towarzystwem Historycznym zorganizowało masową wycieczkę pociągami do Łęczycy i Tumu, w której wzięło udział 1200 osób. Wycieczkę tę prowadzili prof. Z. Lorentz, Z. Majkowski i inż. A. Nalepiński.

W ostatnim okresie działalności Oddziału wyróżnili się w pracy: M. Nalepińska, A. Nalepiński, K. Izydorczyk, J. Dylik, J. Malik, M. Żmigrodzka, E. Jarzyński, J. Brzozowski, L. Wiciński, Z. Dylik, R. Kaczmarek, Wł. Kałużny, H. Illinicz, H. Wendt. Szczególnie duże zasługi położył dla Oddziału inż. A. Nalepiński, który chętnie prowadził wycieczki w okolice Łodzi oraz inne rejony naszego kraju. Ciekawe również były jego prelekcje na tematy krajoznawcze, które gromadziły zawsze liczne grono słuchaczy-turystów.

Niestety, przychodzi rok tragicznych losów naszego społeczeństwa. Hitlerowskie hordy napadają na Polskę i niszczą wszystko, co zniszczyć zdołają - ludzi, dobra materialne, dzieła sztuki i wszystko, co ma związek z przeszłością narodu polskiego. Wielu członków Towarzystwa musi uchodzić przed hitlerowcami, wielu z nich ginie, ulega zniszczeniu wieloletni dorobek Oddziału. Nieliczne tylko dokumenty i zbiory z narażeniem życia zostaną uchronione przed zniszczeniem. Do nich będzie należał 15-tomowy Słownik Geograficzny przechowany z pietyzmem wraz z innymi zbiorami biblioteki oraz przeźrocami przez Kol. Marię Żmigrodzką.

W roku 1946 działalność Łódzkiego Oddziału PTK została wznowiona, w czym nie mała zasługa nielicznych członków dawnego Zarządu: K. Izydorczyka, R. Kaczmarka i Wł. Kałużnego. Działalność jest bardzo trudna: brak majątku, brak dokumentów i brak odpowiedniego lokalu to tylko niektóre problemy wymagające rozwiązania w owym okresie. Mimo to jednak działalność się rozwija: zorganizowano zebrania ogólne /25 XI 1947

i w 1948 r./, rozpoczęto akcję odczytów, wycieczek, uruchomiono poradnię turystyczną. Kol. K. Izydorczyk ofiarował swoje biuro na siedzibę Oddziału PTK. Zorganizowany został kurs przewodników oraz zainicjowano zbieranie materiałów do przewodnika po Łodzi. Największym wydarzeniem w tym okresie jest zorganizowanie wystawy pt "Nasze Ziemię Odrzyśkane". Wystawa odnosi ogromny sukces, budzi powszechne zainteresowanie wśród społeczeństwa oraz władz naszego miasta: wystawę odwiedza Prezydent Miasta, rektorzy wyższych uczelni, v-prezes ZG PTK. Wystawa stała się wydarzeniem, które znalazło oddźwięk na łamach prasy oraz na antenie radiowej. Przyczyniło się to znakomicie do popularyzacji idei Towarzystwa.

W dniu 18 I 1949 r. odbyło się ogólne zebranie członków Łódzkiego Oddziału PTK. Zebranie to stanowi dalszy ważny etap w rozwoju Oddziału, wytycza bowiem nowe kierunki działania dostosowane do nowych realiów:

- organizowanie szkolnych kół Krajoznawczych
- nawiązanie współpracy ze Związkami Zawodowymi
- nawiązanie współpracy ze Związkiem Młodzieży Polskiej

Oddział liczył wtedy 130 członków oraz ekupiał 103 Koła Szkolne i zajmował w skali ogólnokrajowej pod względem ilości kół szkolnych drugie miejsce po Oddziale Katowickim. Na czele Zarządu stał Kazimierz Kucner - wicewojewoda łódzki. Lokal Oddziału znajdował się w świetlicy przy ul. Zachodniej 15.

Na podstawie uchwały z dnia 8 II 1949 r. w porozumieniu z Zarządem Głównym Oddział przejął funkcję Okręgu. Na ogólnym zebraniu w dniu 7 III 1950 r. wybrano nowy Zarząd w osobach: W. Wolański - prezes, Wł. Kałużny - v-prezes, B. Karliński - sekretarz, T. Ziegler - skarbnik i in.

Nadchodzi grudzień 1950 r., a wraz z nim następuje przełom w działalności turystyczno-krajoznawczej na terenie naszego kraju. Na Zjeździe Delegatów Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego i Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego, który odbył się w dniach 15-17 XII 1950 r. w Warszawie zapada decyzja o powstaniu Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego,

które od tego czasu przejmują chlubne tradycje obu Towarzystw. Na terenie Łodzi pracami związanymi z realizacją postanowień Zarządu kieruje z ramienia ZG PTTK Kol. Władysław Manduk. Prace te zostają wkrótce, bo już w marcu 1951 r. uwieńczone powodzeniem.

Dzień 4 marca 1951 r. stanowi kolejny etap w historii rozwoju turystyki na terenie Łodzi, bowiem w dniu tym odbywa się zebranie Delegatów PTK i PTT, na którym zapada decyzja o utworzeniu w naszym mieście Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego.

Skład pierwszego Zarządu PTTK w Łodzi był następujący: Władysław Kałużny - prezes, Roman Kaczmarek - v-prezes, Czesław Arędzki, Bolesław Karliński, Genowefa Lichocińska, Władysław Manduk, Stanisław Możdżeń, Teodor Ziegler - członkowie. Komisję Rewizyjną tworzyli Hilariusz Ilkiewicz, Janina Herman i Jerzy Delof. Jako cięskostkę organizacyjną tego okresu należy traktować brak podziału na Oddział i Okręg. Formalna nazwa zgodnie ze statutem brzmiała: Zarząd Okręgu PTTK.

Początkowy okres działania Towarzystwa to ogromne trudności natury organizacyjnej związane z powoływaniem nowych jednostek w terenie, powoływaniem komisji problemowych i komisji turystyki kwalifikowanej, organizowaniem obsługi ruchu turystycznego, poszukiwaniem środków finansowych i wieloma innymi sprawami, które wymagały rozwiązania. Dodatkową trudność stwarzał brak własnego lokalu. Okres ten wymagał od członków Towarzystwa dużego zaangażowania, dużego wysiłku, a powoli rozwiązywane problemy wskazywały na duży entuzjazm dla działalności turystycznej wśród działaczy naszego Oddziału. Już wkrótce można odnotować pewne sukcesy: w dniu 1 maja 1952 r. Oddział uzyskuje własną siedzibę w lokalu przy ul. Piotrkowskiej 70. Powstają pierwsze komisje: turystyki pieszej, turystyki górskiej, turystyki wodnej, turystyki narciarskiej, turystyki kolarzkiej, młodzieżowa i taternicka. W latach 1953 - 55 powstały dalsze komisje - żeglarska i motorowa.

Szeroką działalność rozwijała Komisja Młodzieżowa, której przewodniczącym został Bronisław Szwałm. Rozwijała ona propagandę turystyki i krajoznawstwa w szkołach oraz na koloniach letnich. Opracowywała wspólnie z Wydziałem Oświaty szereg wycieczek dla młodzieży. Przygotowano trasy obozów i wycieczek.

Bardzo dużą aktywność wykazała Komisja Turystyki Pieszej, która już w 1952 r. rozpoczęła organizowanie pierwszych pieszych wycieczek niedzielnych cieszących się do chwili obecnej olbrzymią popularnością wśród Łodzian. Dużą to zasługą pierwszych aktywistów komisji: kol. kol. Jana Gierynga, Iremy Maciaszczyk, Teodora Zieglers.

Komisje turystyki kwalifikowanej jako fachowe ogniwa Zarządu organizowały w tym czasie wycieczki, rajdy, spływy. Była to w wielu wypadkach praca o charakterze niemal pionierskim. W tym okresie zostaje zorganizowany pierwszy w PTTK kurs dla przewodników. Wśród prowadzących zajęcia na kursie należy wymienić mgr Romana Kaczmarka, inż. Władysława Kałużnego i mgr Zbigniewa Cieklińskiego. Absolwenci tego kursu w 1952 r. założyli Koło Przewodników.

Stały rozwój turystyki na terenie miasta, wzrastające zapotrzebowanie jego mieszkańców na różne formy turystyki prowadzą do konieczności powstania Oddziału PTTK, którego terenem działania byłoby miasto Łódź. Fakt ten następuje w roku 1953, a I Walne Zebranie Delegatów wybiera Zarząd w składzie: Henryk Stępek - prezes, Wiktor Stanisławski - v-prezes, Genowefa Lichocińska - skarbnik, oraz Władysław Holcman, Edmund Jarzyński i Edward Stachura - członkowie.

Lata 1952 - 53 to okres początków działalności jednostki Obsługi Ruchu Turystycznego organizując głównie wycieczki dla zakładów pracy. W roku następnym zostaje uruchomiona wypożyczalnia sprzętu turystycznego. W 1954 r. ORT zostaje całkowicie włączony do Oddziału. Dochód osiągnięty z działalności gospodarczej miał służyć na dotowanie działalności programowej Oddziału. Wypada tu nadmienić, że działalność gospodarcza nikłe dawała wyniki, bo nikłe były środki, którymi można było działać i osiągać zyski na prowadzenie propagandy i działalności krajoznawczej.

W dniu 7 października 1955 r. zostaje wybrany nowy Zarząd, a prezesem zostaje Kol. Ryszard Sienkiewicz, który funkcję tę pełni bardzo ofiarnie i z ogromnym pożytkiem dla Oddziału przez kilka następnych kadencji. Również pomyślnie zostają rozwiązane sprawy lokalowe: dzięki poparciu władz miasta Towarzystwo otrzymuje drugi lokal przy ul. Piotrkowskiej 102a, gdzie zostaje przeniesiony Zarząd Okręgu PTTK.

Przedstawione tu pierwsze lata działalności Oddziału w nowym ujęciu organizacyjnym uwieńczone zostały w zasadzie powodzeniem: powstały komisje turystyki kwalifikowanej, koła zakładowe, podjęto próby organizacji tzw. turystyki masowej ogólnodostępnej, popularyzowano turystykę kwalifikowaną organizując pierwsze rajdy piesze, narciarskie, spływy kajekowe, propagowano imprezy organizowane przez inne jednostki PTTK /rajdy w Bieszczadach i Górach Świętokrzyskich/, wypracowano podstawowe praktyczne formy działania, przygotowano nową kadrę turystyczną. W tym okresie skryształizował się kształt Oddziału, który pozwolił w następnych kadencjach podjąć nowe i coraz większe, bardziej ambitne działania. Pozostały również problemy

nierozwiązane, jak sprawy zbyt szczupłego lokalu i sprawy finansowe.

W 1956 r. należy odnotować ważne wydarzenie w historii nie tylko Oddziału, ale całego Okręgu Łódzkiego PTTK: od marca rozpoczęto wydawanie Biuletynu PTTK - turystyczno-krajoznawczego miesięcznika regionalnego - pierwszego w skali całego kraju! Myśl wydawania Biuletynu poddał ówczesny v-prezes Zarządu Okręgu PTTK, kol. Jerzy Pyrkoś, poparł i rozwijał ówczesny prezes kol. Władysław Manduk, a zrealizowali kol. kol. Andrzej Tomczak, Edmund Jarzyński - przez 18 lat "dusza i motor" Biuletynu - oraz Kazimierz Hampel - przez 23 lata Naczelny Redaktor naszego miesięcznika. Oddział wziął na siebie związane z tym trudności, a przede wszystkim koszty. Celem miesięcznika było utrzymywanie ścisłej więzi między jednostkami Towarzystwa, jak również zamieszczanie ciekawych a mało znanych wiadomości krajoznawczych /w czym się Biuletyn wyspecjalizował/ oraz materiałów informacyjnych i szkoleniowych. Biuletyn od 23 lat jest chlubą i trwałym dorobkiem Oddziałów i Okręgu PTTK, a obecnie Zarządu Wojewódzkiego PTTK w Łodzi.

Rok 1956 to także organizowanie przez działaczy tzw "czwartków krajoznawczych" będących formą popularyzowania turystyki i krajoznawstwa. Gromadziły one dość znaczne ilości słuchaczy. Ten ciekawy rodzaj działalności przejęła zorganizowana w 1960 r. komisja krajoznawcza. Głównym organizatorem "czwartków" był przez wiele lat zmarły w 1973 r. kol. Edmund Jarzyński.

W roku 1956 komisja turystyki górskiej wspólnie z Oddziałem PTTK w Starachowicach Ogólnopolskie Rajdy Świętokrzyskie oraz pierwszy zlot w Gorcach. Na rok 1956 przypadają również pierwsze kontakty "górali" z organizacjami turystycznymi na terenie Czechosłowacji i wyjazd na zlot do Podbańskiej.

Komisja turystyki kajakowej organizuje w tym czasie na zlecenie ZG PTTK centralny kurs przodowników na rzece Drawie. Zorganizowano i usprawniono pracę biura, w przejętej uprzednio u ZUT-u wypożyczalni udało się nie tylko zlikwidować zadłużenia, ale także zakupić sprzęt turystyczny wartości 50 tys. zł. Dalsze osiągnięcia na niwie gospodarczej Oddziału przynosi rok 1957, kiedy to w lipcu zostaje przejęty z ZUT-u ośrodek campingowy w Spale oraz zlikwidowane wszelkie zadłużenia ORT-u. Ponadto zostaje przyjęty przez władze miasta wniosek w sprawie budowy Domu Turysty,

a Prezydium Rady Narodowej m. Łodzi podjęło w tej sprawie odpowiednią uchwałę, niestety jak dotychczas niezrealizowaną. Jest to również rok starań Zarządu Oddziału o rewiindykację dawnego schroniska przy ul. Brzeźnej. Komisja Turystyki Żeglarskiej z dniem 30 stycznia 1957 r. przekształcona w Jacht Klub PTTK dokonuje zakupu dwóch łodzi typu Omega.

Do akcji propagujących turystykę należy zaliczyć zorganizowaną we wrześniu 1957 r. wystawę sprzętu turystycznego. Współorganizatorem wystawy był Centralny Zarząd Handlu Artykułami Użytku Kulturowego, a eksponaty prezentowano w sali Związków Zawodowych "Budowlanych".

W IV kadencji Oddziału /lata 1958 - 59/ głównym osiągnięciem było uzyskanie przydziału budynku przy ul. Przybyziewskiego 211, który przystosowano do potrzeb turystycznych kosztem 647 tys. zł. Dużą pomoc w tych działaniach okazał Miejski Komitet d/s Turystyki i jego przewodniczący Jerzy Górczak. Otwarcie DW PTTK nastąpiło w dniu 20 lutego 1959 r. Dzięki temu uzyskano 50 miejsc noclegowych. Liczba 9886 udzielonych noclegów tylko w 1959 r. świadczy, jak konieczna była to inwestycja. Posiadanie własnej bazy noclegowej umożliwiło w znacznie większym stopniu przyjmowanie wycieczek przyjeżdżających do Łodzi, a co za tym idzie - popularyzację naszego miasta i jego wartości krajoznawczych wśród mieszkańców innych regionów naszego kraju.

W 1958 r. w październiku w Jacht Klubie powstaje sekcja płetwonurków, która wkrótce, bo już 17 I 59 r. usamodzielnia się - powstaje Klub Płetwonurków "Tryton".

W roku 1960 zostaje powołana Komisja Krajoznawcza, która podejmuje szereg prac, jak organizację wspomnianych już "czwartków krajoznawczych, kompletowanie publikacji o regionie, akcje propagandową.

Azakołwiek koła zakładowe PTTK powstały w Łodzi w 1953 r., to dopiero rok 1960 jest rokiem, kiedy powstaje Komisja Kół. Na marginesie jej powstania wypada przedstawić problemy, które świadczą, że nie z braku sukcesów składała się w tym czasie działalność Oddziału.

W latach pięćdziesiątych rozwój środków lokomocji oraz korzystne warunki finansowe uczestnictwa w wycieczkach organizowanych przez Rady Zakładowe wywołują eksplozję wędrowania: na grzyby, na ryby, w góry, na plażę, na różnego rodzaju rozrywki mające nie zawsze związek z rekreacją i regeneracją fizyczną człowieka. Do negatywnych zjawisk towarzyszących tego rodzaju "turystyce" należy zaliczyć poważną ilość faktów dewastacji i niszczenia środowiska przyrodniczego.

Centralna Rada Związków Zawodowych i Zarząd Główny PTTK zaniepokojone tym stanem rzeczy zawierają w 1955 r. porozumienie, na mocy którego PTTK ma zakładać koła na terenie zakładów pracy. Zadaniami tych kół byłoby organizowanie racjonalnych form wypoczynku po pracy przy uwzględnieniu możliwości, jakie stwarza prawidłowo uprawiana turystyka i krajoznawstwo. Działalność kół miała obejmować nie tylko pracowników, ale również i ich rodziny. Działalność ta byłaby finansowana przez Rady Zakładowe z posiadanych środków przeznaczonych na turystykę. Koła PTTK miały stać się równorzędnym partnerem Rad Zakładowych przy planowaniu wycieczek.

Realizacja tych słusznych założeń napotykała znaczne trudności ze strony obydwu zainteresowanych stron, tj. Związków Zawodowych i Oddziału. Większość członków Rad Zakładowych nie w pełni zdawała sobie sprawę, że turystyka łączy w sobie nie tylko odpoczynek i rozrywkę, ale posiada także olbrzymie wartości wychowawcze. Ten brak uświadomienia sobie omawianych walorów turystyki był jedną z najważniejszych przyczyn niechęci do tworzenia kół PTTK na terenie zakładu. Z kolei w Oddziale brak było działaczy, którzy kosztem rezygnacji z uprawiania wybranej przez siebie dyscypliny turystyki kwalifikowanej zechcieliby się zająć organizacją turystyki w kołach zakładowych. Wydaje się, że zagadnienie to nie mogło być pomyślnie rozwiązane w owym czasie, brak było bowiem jeszcze dojrzałości działaczy obu organizacji do podjęcia zadań, jakie stawiała kształtująca się rzeczywistość. Trzeba było jeszcze upływu kilku lat, aby dokonała się przebudowa świadomości naszych działaczy i wykształciło się właściwe wyobrażenie modelu turystyki masowej, pozbawionej wszelkiego elitaryzmu.

Na tle przedstawionych wyżej stosunków łatwiej zrozumieć problem, z jakimi borykała się nowopowstała Komisja Kół, oraz to, że w działalności uzyskiwała niewielkie rezultaty. Liczba formalnie istniejących kół nie przekraczała 40 - 50. Stan ten niepokoił Zarząd Oddziału - w 1961 r. postanowiono utworzyć liczną, bo trzydziestoosobową Komisję Kół Zakładowych, która energicznie przystąpiła do organizacji kół. Pod koniec roku notowano ich już 70. Celem aktywizacji pracy w kołach w grudniu 1961 r. ogłoszono konkurs na najlepiej pracujące koło. Każde z kół miało możliwość wyboru dowolnego z proponowanych 11 tematów oraz przystąpienie do konkursu. Wyłoniono najlepsze koła: I miejsce zajęło koło przy MPK, II - koło przy UŁ, III - koło przy Technikum Galanteryjnym.

W styczniu 1962 r. przedstawiciele istniejących w tym okresie kół spotkali się w salach SGGW w Włogowie. Na spotkaniu tym poza zwiedzeniem muzeum przyrodniczego i rezerwatu leśnego, poza wieczornicą turystyczną i kuligiem, w przyjemnej atmosferze omówiono zadania

związane z aktywizacją pracy w kołach. W kwietniu tego roku Komisja Kół i WRZZ organizują spotkanie w sali posiedzeń Rady Narodowej w Łodzi. Udział w spotkaniu wzięło 137 uczestników w obecności przedstawicieli Komitetu Łódzkiego PZPR, Miejskiego i Wojewódzkiego Komitetu Kultury Fizycznej i Turystyki, ZMS oraz przedstawicieli Zarządów Ekregów reprezentujących poszczególne branże Związków Zawodowych. Obecni byli przedstawiciele prasy. Po raz pierwszy w tak szerokim gronie omówiono tam porozumienie ZG PTTK i CRZZ. Od tego momentu rośnie liczba kół w zakładach pracy - pod koniec roku jest ich ok. 100. Wzrost ilości kół obserwuje się aż do roku 1971, kiedy to osiąga rekordową liczbę 214. Liczba ta obecnie zmalała w związku z przejściem wielu kół do nowopowstałego Oddziału PTTK Łódź-Polesie. Wraz ze wzrostem liczby kół wzrasta ilość członków Oddziału, który liczy aktualnie 11 tys. osób.

Działalność Oddziału w kołach zakładowych stanowiła tylko wycinek prac, jednocześnie bowiem rozwijano działalność na polu turystyki kwalifikowanej. W latach 1962 - 63 zorganizowano wiele wycieczek pieszych oraz rajdów. Do najpopularniejszych należały rajdy Młodzieżowy, Łowicki i Nadpilicki. Do osiągnięć w pieszej turystyce kwalifikowanej należy zaliczyć powstanie w 1963 r. Klubu Turystów Pieszych "Salamandra". Działalności "górali" przyświeca 90-ciolecie powstania PTT. Motor Klub organizuje ogólnopolski zlot przodowników turystyki motorowej w Sulejowie, a Jacht Klub od 1962 r. staje się właścicielem pełnomorskiego jachtu s/y "Ametyst". Przewodnicy do osiągnięć mogą zaliczyć 553 oprowadzone wycieczki.

Na okres 1963 - 64 r. przypada powstanie Komisji Opieki nad Zabytkami i rozpoczęcie wyjątkowo aktywnej działalności Społecznych Opiekunów Zabytków rekrutujących się zarówno spośród dorosłych, jak i spośród młodzieży szkolnej.

W latach 1964 - 65 warto odnotować osiągnięcia Klubu Narciarskiego, którego działacze przygotowali plany zagospodarowania Smardzewa oraz zorganizowali Straż Narciarską. Klub Kajakowy w tym

okresie na konto sukcesów zapisuje sobie zdobycie i zagospodarowanie własnego lokalu przy ul. Kościuszki 93.

Lata 1966 - 67 przynoszą jeszcze jedną nową formę propagowania turystyki i krajoznawstwa przez Oddział: z inicjatywy Kol. Lechosława Fularskiego zostaje zorganizowany po raz pierwszy Łódzki Tydzień Turystyki. Oddział odnosi również sukces o charakterze ogólnopolskim - zajmuje jedno z pierwszych miejsc w konkursie "X wieków Polski" i otrzymuje nagrodę w postaci sprzętu o wartości 100 tys. zł. W dniu 22 lipca 1966 r. Łódzki Oddział PTTK został odznaczony Medalem 1000-lecia Państwa Polskiego.

Lata 1968 - 69 to lata dużej aktywizacji Komisji Kół, to doskonale prowadzony konkurs "Szlakami Polski Ludowej".

W 60-ciolecie powstania PTK w Łodzi Oddział Łódzki PTTK zostaje odznaczony jako jeden z pierwszych w kraju Złotą Odznaką PTTK.

Następne lata działalności Oddziału - 1970 - 71 - to obok prowadzonej już "tradycyjnie" działalności programowej lata wzmagającej się dalszej aktywności Komisji Kół: organizowano rajdy "Metalowców", "Włóknarzy", sejmiki kół w Kazimierzu i Uniejowie, duże biwaki w Wiśniowej Górze i w Rochnie, prowadzono w dalszym ciągu konkurs na najlepiej pracujące koło /przodują koła: przy Biurze Projektów Przemysłu Papierniczego, przy Politechnice Łódzkiej, przy ZPB im. Obrońców Pokoju/. Wśród imprez wymienić należy rajd do Zofiówki, gdzie w dniu 17 VIII 1941 r. wylądowali polscy spadochroniarze przerzuceni ze Związku Radzieckiego na tyły armii hitlerowskiej. W miejscu tym ustawiono tablicę pamiątkową. Okres ten to dalsze kontakty z Czeskim Związkiem Turystów i udział grupy Łódzian w imprezie pod nazwą "Czeski Kwadrant".

Na lata 1973 - 74 przypada powstanie Komisji Imprez na Orientację, Ochrony Przyrody i Wymiany Bezdewizowej, a w ostatnich latach, które jeszcze trudno zaliczyć do historii - Klubu Fotografii Krajoznawczej i młodzieżowego Klubu Miłośników Jury "Ostaniec".

Każde z kół Oddziału, klub czy komisja na przestrzeni krótszego lub dłuższego czasu swej działalności ma osiągnięcia i sukcesy, a wyrazem tego są zdobyte najrozmaitsze nagrody zarówno indywidualne jak i zbiorowe. Tego rodzaju dorobek w postaci zbioru różnych osobliwości, pamiątkowych zapisów, albumów uwidacznia się przy okazji uroczystych zebrań i spotkań.

Z okazji tak dostojnego jubileuszu 70-ciolecia Oddziału Łódzkiego warto może chociaż w kilku słowach wspomnieć o komisjach i klubach działających przy Zarządzie Oddziału, bo przecież to ich działalność składa się na ogólny sukces działalności turystycznej. Należy się zastrzec, że z konieczności prezentacja ta będzie fragmentaryczna

i wycinkowa, bowiem niesposób w tak szczupłych ramach przedstawić tak dynamiczną i różnorodną działalność.

Komisja Kół - z trudem zorganizowana przed laty dziś stanowi najliczniejszą i najaktywniejszą grupę członków Towarzystwa. Realizacja zadań PTTK w rozwoju turystyki masowej tu chyba znajduje największe odzwierciedlenie.

Komisja poprzez koła zakładowe może najprędziej i w największym stopniu wpływać na uprawianie turystyki z zachowaniem kultury na szlaku wobec ludzi, wobec przyrody żywej i martwej, wobec pamiątek kultury narodowej. Z działalnością Komisji związane są szeroko znane w środowisku imprezy, jak doroczne Sejmiki Kół, Rajdy Organizatorów Turystyki, biwaki. W działalności Komisji znakomicie pomaga fakt, iż w swoim gronie posiada ona przodowników turystyki kwalifikowanej wywodzących się ze środowiska działaczy kół zakładowych.

Koło Przewodników to druga jednostka organizacyjna Oddziału zasługująca na szczególne podkreślenie. Zespół ten liczący 115 osób skupia ludzi, z których ponad połowa legitymuje się wyższym wykształceniem, wielu doskonale zna języki obce. Członkowie Koła funkcje swoją traktują jako patriotyczny obowiązek wobec miasta, w którym żyją i pracują, a w wolnych od pracy chwilach dokształcają się w zakresie wiedzy o rosnącym z dnia na dzień mieście i jego zadziwiającej historii. Ich to zasługą jest, że dopilnowali daty 550 rocznicy nadania Łodzi praw miejskich przez Władysława Jagiełłę. Tablica upamiętniająca to ważne wydarzenie zdobi ratusz w Przedborzu - tam bowiem Łódź została podniesiona do godności miasta. Koło aktywnie uczestniczy we wszystkim, co może wpłynąć na rozszerzenie i spopularyzowanie wiedzy o Łodzi. Koło jest zbiorowym członkiem Towarzystwa Przyjaciół Łodzi, zorganizowało dwa ogólnopolskie Sejmiki Przewodniczek, uczestniczy w akcjach organizowanych przez władze miasta, towarzystwa naukowe i biura podróży, a także zasila swoją kadrą liczne imprezy turystyczne, a liczba ich jest niebagatelna. W ciągu tylko 1978 r. przewodnicy oprowadzili po Łodzi 350 wycieczek zagranicznych i 1366 krajowych, co stanowi razem około 77 tys. uczestników.

Od przewodników zależy w dużym stopniu, jakie wyobrażenia wywoła z sobą wycieczkowiec i z tego powodu Zarząd Koła czując się odpowiedzialnym za poziom przewodnictwa dokonuje każdego roku weryfikacji swych członków.

Komisje turystyki kwalifikowanej obok zaspokajania osobistych zainteresowań w danej dyscyplinie turystyki poprzez swoje oddziaływanie dbają o wysoki poziom wycieczkowania wśród "niespecjalistów". Po odbytych rajdach i wycieczkach organizują odczyty, pokazy przeżroczyste, a nawet filmów dla wszystkich zainteresowanych.

Do najczynniejszych w tym względzie należą popularni "górale". Poziom ich pokazów, odczytów i spotkań towarzyskich jest nadzwyczaj wysoki, przepojony kulturą i taktem. Jeśli się weźmie pod uwagę, że ich wycieczki są stosunkowo kosztowne - uznanie dla ich działalności musi być jeszcze większe. O działalności na niwie turystyki górskiej mogą świadczyć takie wycinkowe dane: nieprzerwana od 1950 r. działalność poradni turystycznej /ponad 6000 porad, ok. 300 odczytów dla ok. 9000 słuchaczy/, organizacja imprez szkoleniowych /ok. 60 obozów kilkunastodniowych dla ponad 1200 uczestników/, kształcenie kadry przewodników /w 1950 r. było 2 - Kol. Kazimierz Hempel i Kol. Władysław Manduk, obecnie - po powstaniu nowych Oddziałów i po weryfikacji - jest ich już 62/, organizowanie od 1956 r. rajdów w Góry Świętokrzyskie /ok. 80 tys. uczestników/, propagowanie GOT /ok. 60 tys. zweryfikowanych odznak/.

Klub Płetwonurków "Tryton" - zainteresowania tej grupy turystów wymagają dużej sprawności fizycznej oraz uzdolnień i fachowej wiedzy. Zaczynali od niczego, sami sobie projektowali i wykonywali sprzęt. Byli pionierami tej dziedziny turystyki. Obecnie mogą poszczycić się dużymi, materialnie wymiernymi osiągnięciami. W swoich wyprawach dotarli na wody Morza Czerwonego, Adriatyku, wody przybrzeżne Ameryki Południowej, a ostatnio penetrowali Morze Karaibskie. Ekspozyty przywiezione z tych wypraw zdobią wiele pracowni szkolnych i niejeden gabinet biologiczny wyższych uczelni. Swoimi wyprawami jak najlepiej zaprezentowali turystykę polską i łódzką w świecie. Mają oni na koncie także osiągnięcia natury gospodarczej, z których ostatnie to udział w budowie rurociągu Płock - Port Północny.

Komisja Turystyki Żeglarskiej - stanowi jeden z paradoksów, albowiem mimo iż Łódź nie posiada w pobliżu żadnego akwenu, to zainteresowanie tą dyscypliną turystyki jest olbrzymie. Wielu Łódzian w ciągu zimy kształci się na kursach żeglarskich, aby latem zdobywać

salify żeglarskie na wodach w kraju i poza jego granicami.

Komisja Turystyki Pieszej jest znana ze swej mrówczej pracy na rzecz turystyki. Zasługa to aktywistów tej Komisji, że od wielu już lat wszystkie niedziele i święta Łodzianie mogą spędzać na wycieczkach. Liczne tradycyjne rajdy: Rajd Wyzwolenia, Rajd do Dobrej, Topienie Marzanny, Rajd Nocny, Młodzieżowy Rajd na Raty, Wiosna Młodych na Jurze, Jesień Pieszych cieszą się nieustannym powodzeniem turystów, szczególnie młodzieży szkolnej - to także zasługa "piechurów". Na poczet ich osiągnięć należy

zaliczyć wiele kilometrów wyznakowanych szlaków na terenach polódzkich.

Kosciuszki i Klub Kolarzy posiadają piękną, ponad dwudziestoletnią tradycję, wypracowane dotychczas metody pracy klubowej i turystycznej. Uprawiają swoją dziedzinę turystyki niezależnie od pory roku. Swoją doskonałą organizacją i zdyscyplinowaniem zasłużyli na uznanie wielu klubów kolarskich. Zostali wyróżnieni przez 20 PTTK jako najlepszy klub kolarski w kraju.

Młodzież odbiera w tym zespole doskonałą naukę turystyki.

Klub Kajakowy - dla niektórych to dziwacy, bo gdzież w Łodzi wody dla ich krajoznawczych wycieczek. Ich działalność i gospodarnosc jest godna pozazdroszczenia - posiadają remontowany społecznie sprzęt, który przewożą w dowolne miejsca, posiadają także ładnie zagospodarowany, zdobyty własnym sumptem lokal. Klub Kajakowy to także sukcesy turystyczne - od 1961 r. nie ma w kraju imprezy, w której nie brałoby udziału Łódzcy "kajakarze". I na dodatek z każdej niemal imprezy przywożą jakiś puchar /uzbierała im się już spora kolekcja/. Mają także osiągnięcia poza granicami kraju: spływ wzdłuż wybrzeży Morza Czarnego, opłynięcie delty Dunaju, udział w spływach na terenie NRD, Czechosłowacji, Jugosławii, udział w Międzynarodowym Spływie na Dunaju.

Klub Narciarzy - ich działalność uzależniona jest od kapryśnej zimy w naszej szerokości geograficznej. Wystarczy jednak odrobina śniegu, aby podziwiać działania Straży Narciarskiej, którą sami zorganizowali, a która dba o edukację Łódzian w dziedzinie turystyki narciarskiej. Komisja ma na swoim koncie opracowanie społecznie projektów narciarskiego zagospodarowania okolic Malinki i Smardzewa.

Motor Klub - do swego 10-ciolecia, które upłynęło w 1969 r. zaliczany był do najlepszych w kraju. Zdobytych pucharów liczą na dziesiątki. Niektórzy z "motorowców" żyją nadzieją sukcesów i być może ich pragnienia zrealizują się.

Komisja Opieki nad Zabytkami ma wielki dorobek zarówno w pracy na rzecz ochrony zabytków, jak i w propagowaniu wartości otaczającej nas architektury. Dużą zasługą działaczy Komisji jest, że skupia ona liczną grupę młodzieży, która poznając piękno i wartości zabytków najlepiej uczy się miłości do kraju. Praca Komisji jest wysoko oceniana przez Wydział Kultury i Sztuki.

Komisje: Krajoznawcza, Ochrony Przyrody i Fotografii Krajoznawczej stanowią specyficzne komisje propagujące piękno, estetykę i wartości wychowawcze turystyki i krajoznawstwa. Działalność ich związana jest z zaangażowaniami indywidualnymi. Komisje te znakomicie uzupełniają i wpływają na podniesienie poziomu działalności pozostałych komisji i klubów.

Na pozycję i znaczenie Oddziału ma wpływ niewątpliwie działalność wymienionych komisji, ale na pracę tych komisji, koordynację ich wysiłków, ukierunkowanie działania, pomoc w poczynaniach, ma niewątpliwie wpływ Zarząd Oddziału PTTK. Jego pozycja w kraju i opinia, jaką cieszy się wśród innych Oddziałów i Zarządu Głównego PTTK wynika z ofiarnej pracy społecznej naszych działaczy. Z inicjatywy Zarządu organizowane są kursy, spotkania, które stanowią doskonałą płaszczyznę wymiany doświadczeń w działalności turystycznej. Zarząd zabiega o kulturę we współżyciu i zachowanie dobrego imienia Oddziału, wpływa na podniesienie wiedzy turystycznej i krajoznawczej, wpływa na świadomość historii i osiągnięć Oddziału. W obowiązkach Zarządu spoczywa ścisła współpraca z władzami partyjnymi i administracyjnymi miasta, z innymi organizacjami politycznymi i społecznymi: Wojewódzką Radą Związków Zawodowych, ZBOWiD-em, Kuratorium Oświaty i Wychowania, Federacją Socjalistycznych Związków Młodzieży Polskiej, Związkiem Harcerstwa Polskiego, Towarzystwem Przyjaźni Polsko-Radzieckiej, Towarzystwem Przyjaciół Łodzi, Ligą Ochrony Przyrody i

Oddział to przede wszystkim działacze, a na przestrzeni 70-ciu lat było ich wielu, ich trud, wysiłek, poświęcenie, wyrzeczenia złożyły się na rangę i pozycję Oddziału. Nie sposób wyliczyć tutaj ich wszystkich, a najtrudniej wyliczyć tych, którzy nie pomni zaszczytów pracowali całe lata. Wielu z nich nie ma już wśród nas, pozostała pamięć. Wielu naszych Seniorów pracuje nadal, przekazując swą wiedzę i doświadczenie kolejnym pokoleniom turystów i krajoznawców.

Z konieczności ograniczyć się musimy do podania tylko kilku-nastu nazwisk, choć chciałoby się wymienić wszystkich, którzy przyczynili się do wspólnego dzieła tworzenia świetności Oddziału. Kol. Hilariusz Illinicz - od sześćdziesięciu dziewięciu lat utrzymuje kontakt z Towarzystwem, z którym zetknął się w pierwszych miesiącach istnienia Łódzkiego Oddziału PTK na wycieczce prowadzonej przez pierwszego prezesa Wacława Klossa. Od wielu lat nadzwyczaj sumiennie pełni funkcję członka Komisji Rewizyjnej Oddziału. Kol. Teofil Katra - dokonał jako wieloletni przewodniczący Komisji Krajoznawczej szczytowej pracy inwentaryzacji zabytków powiatu Łódzkiego.

Kol. Teodor Ziegler - "dusza piechurów", współtwórca Klubu "Salamandra" i Koła Terenowego Pieszych, jego honorowy prezes.

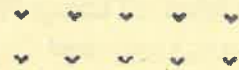
Kol. Irena Maciaszczyk - jedna z pierwszych w Łodzi kobiet - przewodników turystyki pieszej, nieustrudzona po dziś organizatorka wielu wycieczek i rajdów.

Kol. Genowefa Lichocińska - pierwsza w Łodzi kobieta - przewodnik turystyki górskiej, "Herszt" górali, prowadziła pierwsze wyprawy górskie Łódzkich PTTK-owców, "odkryła" dla Łodzi Beskid Niski i Bieszczady, prowadziła pierwszy, eksperymentalny obóz górskich wczasów wędrownych PTTK.

Kol. Kol. Leonard Matuszewski, Benedykt Strzelecki i Józef Wejman - wieloletni niezwykle zaangażowani działacze Komisji Kół Zakładowych. Nietyjacy już Koledzy: Aleksander Siemiradzki - jeden z głównych organizatorów Klubu Górali i jego wieloletni prezes, "dusza" wszystkich górskich imprez; Jan Gieryng - wytrawny piechur, pełen taktu, niezwykle koleżeński, sumienny, doskonały przewodnik; Stanisław Haras - zamiłowany przewodnik, jeden z współtwórców Koła Przewodników, nauczyciel i wielki przyjaciel młodzieży, dzięki któremu wielu przywisało się do Towarzystwa na długie lata; Stanisław Maciaszczyk - na trwałe zapisał się w Klubie Kolarzy i w Kole Przewodników, znakomity przewodnik, laureat Turnieju Krasomówczego w Golubiu; Bronisław Szwałb - twórca opracowania o historii turystyki w Łodzi, zamiłowany krajoznawca, współtwórca Oddziału Nauczycielskiego PTTK, szczególnie zasłużony w pracy z młodzieżą.

Na zakończenie jeszcze dwa nazwiska: Kol. Roman Kaczmarek - inicjator szkolenia i nauczyciel pierwszych Łódzkich przewodników, obecnie przewodniczący Komitetu Organizacyjnego Obchodów Roku Jubileuszowego Turystyki Łódzkiej; Kol. Kazimierz Hempel - przez 23 lata Naczelny Redaktor Biuletynu PTTK, ściśle współpracujący z Oddziałem i jego działaczami.

Ten z konieczności krótki przegląd historii naszego Oddziału być może uświadomi nam choć częściowo to, jak wielkiego dorobku jesteście spadkobiercami, jak i to, że nie wolno nam za żadną cenę tego dorobku zaprzepaścić.

K A L E N D A R I U M
Oddziału Łódzkiego

- 7 III 1909 r. - Utworzenie Oddziału Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego
- 1921 r. - Utworzenie Oddziału Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego
- 1946 r. - Reaktywowanie Oddziału PTK i PTT
- 4 III 1951 r. - Utworzenie Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w Łodzi
- 1952 r. - Powołanie Komisji Turystyki Górskiej
- " " " Narciarskiej
- " " " Pieszej
- " " " Wodnej
- " " " Kolarskiej
- " " " Młodzieżowej
- " " " Taternickiej
- " " Koła Przewodników
- 1955 r. - " Komisji Turystyki Żeglarskiej
- " " " Motorowej
- 1956 r. - " Koła Terenowego Pieszych
- 23 VIII 56 r. - " Komisji Wydawniczej
- I 1957 r. - " Jacht Klubu
- 22 XI 1957 r. - " Komisji Krajoznawczej
- 29 III 58 r. - " Klubu Turystów Kolarzy
- IV 1958 r. - " Klubu Turystów Górskich
- 17 I 1959 r. - " Klubu Turystyki Podwodnej "Tryton"
- 18 III 59 r. - " Turystycznego Motor Klubu
- 21 X 1960 r. - " Komisji Kół
- 1962 r. - " Łódzkiego Klubu Turystyki Wodnej
- 1963 r. - " Klubu Turystów Pieszych "Salamandra"
- 1964 r. - " Zespołu Organizatorów Turystyki
- 22 V 1964 r. - " Komisji Opieki nad Zabytkami
- " Komisji Ochrony Przyrody
- 1966 r. - Oddział otrzymał Odznakę 1000-lecia Państwa Polskiego

- 1969 r. - Oddział otrzymał Złotą Odznakę PTTK
- 1975 r. - Oddział otrzymał Medal 550-lecia Łodzi
- 1975 r. - Oddział otrzymał sztandar z Łódzkiej Rady Związków Zawodowych
- 1978 r. - Oddział otrzymał Odznakę Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej
- 1978 r. - Powołanie Klubu Fotografii Krajoznawczej
- 1978 r. - Powołanie Łódzkiego Klubu Miłośników Jury "Ostaniec"
- 6 III 1979 r. - Oddział przyjął imię Jana Czeraszewicza - prezesa Oddziału PTK w latach 1912 - 1924
- 21 IV 1979 r. - Na budynku będącym siedzibą Oddziału PTTK odsłonięto tablicę pamiątkową z okazji jubileuszu 70-ciolecia.

ZARZĄD ODDZIAŁU PTTK W ŁODZI W ROKU JUBILEUSZOWYM 70-LECIA

Prezydium:

- Jan Chlebowski
- Krystyna Grzelewska
- Sławomir Forysiak
- Eugeniusz Małafiej
- Wiesław Adamczyk
- Piotr Szadkowski
- Edmund Witkowski
- Przemysław Wojciechowski
- Romuald Zieliński

- Bronisław Bobak
- Ryszard Bonisławski
- Krystyna Drożd
- Stanisław Flakiewicz
- Bernard Karowski
- Halina Karnkowska
- Piotr Kowalski
- Andrzej Krawczyk
- Andrzej Kustos
- Ryszard Mamenas
- Jan Marusiak
- Stefan Młodkowski
- Stanisław Nowicki
- Jerzy Piotrowski
- Krystyna Rapczyńska
- Ryszard Sobczyński
- Czesław Szadkowski
- Zenona Topolska
- Grzegorz Ulman
- Henryk Walkowski
- Halina Zajączkowska

Działacze Łódzkiego Oddziału w Zarządzie Głównym PTTK

- Krystyna Grzelewska
- Lechosław Fularski
- Henryk Walkowski

Wycieczka O/Ł PTK pod pomnikiem
Grunwałzkim w Krakowie w 1920 r.

fot. Archiwum

Tadeusz Boyer i Teodor Ziegler
w Sudetach — 1954 r.

fot. Archiwum

Wycieczka szkolna w Ojcowie

fol. Archiwum

Wycieczka O/Ł PTK na gołoborzu pod Łysicą

fol. Archiwum

Nocleg w szkole w Krakowie podczas wycieczki O/Ł PTK w 1920 r.

Wycieczka O/Ł PTK w 1919 r. — przeprawa przez Bug pod Kamińczykiem

fol. Archiwum

Wycieczka O/Ł PTK w 1919 r. na ruinach zamku w Ogrodzieńcu

fol. Archiwum

Wycieczka O/Ł PTK na ruinach zamku Krzyżtopór w Ujeździe

fol. Archiwum